

Yfirvofandi læknaskortur er staðreynd

„Viðvaranir læknasamtakanna á Íslandi um fækkun lækna og yfirvofandi skort á læknum í ákveðnum sérgreinum virðast ekki ná eyrum ráðamanna eða athygli almennings. Ég veit ekki hvernig við getum talað skýrar svo vandinn verði öllum ljós,“ segir Þorbjörn Jónsson formaður læknaáráðs Landspítalans. „Við höfum rætt þessa stöðu í stjórn læknaáráðs og höfum miklar áhyggjur af þróun mála.“

Hávar Sigurjónsson

„Við höfum ítrekað bent á staðreyndir sem ættu að vera öllum ljósar. Það er staðreynd að fleiri læknar eru að flytjast af landi brott en eru að flytja til landsins. Ástæðurnar eru einkum þrjár. Í fyrsta lagi eru unglæknar að drífa sig í sérnám til útlanda ef þeir mögulega eiga þess kost og þeir telja hag sínum betur borgið við sérnám erlendis en að starfa sem almennir læknar hérlendis við núverandi aðstæður. Í öðru lagi eru læknar sem lokið hafa sérnámi erlendis ekki að skila sér heim, heldur kjósa að búa og starfa áfram erlendis. Í þriðja lagi er nokkuð um að sérfræðilæknar sem verið hafa starfandi hér séu hættir og fluttir til útlanda. Dæmi um þetta af Landspítala er að tveir sérfræðingar í krabbameinslækningum eru nýlega hættir og farnir utan og enginn sótti um lausa stöðu sem auglýst var. Yfirlæknir deildarinnar talaði við eina sex lækna sem hafa lokið sérnámi og eru búsettir erlendis, en enginn þeirra vildi eða treysti sér til að flytjast heim að svo búnu máli.“

Ekki sótt um stöður

Þorbjörn nefnir annað dæmi um að þrjár stöður brjóstholsskurðlækna hafi verið auglýstar lausar á Landspítalanum í sumar. Ein umsókn

barst. „Þetta er auðvitað mjög alvarlegt mál, því til að halda úti sólarhringsþjónustu þarf lágmarksmannafla. Annars er hreinlega hætt á því að þjónustan leggist af. Á næstu fimm árum hættu að minnsta kosti 39 sérfræðilæknar störfum á Landspítalanum vegna aldurs, líklega þó fleiri vegna þess að það færir í vöxt að menn hætti störfum áður en sjötugsaldri er náð. Miðað við undirtektir lækna og fjölda umsókna verður að teljast afar líklegt að erfitt verði að fylla þetta stóra skarð ef efnahagskreppan hangir yfir okkur næstu ár. Það er hugsanlegt að þetta muni koma illa við einhverjar sérgreinar og það gæti leitt til þess að endurskoða þurfi hvaða þjónustu þessar sérgreinar geta veitt. Það á sérstaklega við um fámennar sérgreinar eða sérgreinar þar sem meðalaldur lækna er hár. Í þessu samhengi er nauðsynlegt að hafa í huga lögbundið hlutverk Landspítalans, en í lögum um heilbrigðisþjónustu frá árinu 2007 segir að Landspítalinn skuli veita „ ... m.a. sérfræðiþjónustu í nær öllum viðurkenndum greinum læknisfræðinnar, ... “. Ef sú staða kemur upp að við getum ekki veitt alhliða þjónustu, til dæmis í brjóstholsskurðlækningum eða krabbameinslækningum, erum við í miklum vanda stödd.“

Meðalaldur hækkar hratt

Lítill endurnýjun í læknastétt hefur þau áhrif að meðalaldur starfandi lækna á Íslandi mun hækka hraðar en eðlilegt getur talist. Þá er rétt að hafa í huga að samkvæmt kjarasamningum fellur vaktaskylda sjúkrahúslækna niður við 55 ára aldur. Meðalaldur starfandi sérfræðilækna á Landspítalanum er núna tæplega 54 ár og það er því ljóst að stór hluti af sérfræðingum spítalans þarf ekki að sinna vöktum ef þeir svo kjósa. „Þannig verður enn erfiðara að manna vaktir en áður og eldri læknar sem séð hafa fram á rólegri daga á síðasta hluta starfsævinnar finna sig nánast siðferðilega knúna til að ganga vaktir þó þeir hafi hvorki löngun né skyldu til að vinna næturvinnu. Yngri læknar gera líka annars konar kröfur til vinnutíma og samveru með fjölskyldu en áður var og forgangsröðun þeirra er einfaldlega önnur. Samanburður við erlend sjúkrahús verður sérstaklega óhagstæður þegar vinnutími og vaktaskylda eru borin saman þar og hér; erlendis er vinnutíminn víða styttri, vaktaskyldan iðulega miklu minni en launin eru engu að síður mun

„Heilbrigðismál eru viðkvæmur málaflokkur og mikilvægt að ætíð sé góð samvinna og sátt milli stjórnvalda og heilbrigðisstarfsmanna. Á fundum með ráðuneytinu hefur ítrekað verið varað við þeirri hættu að íslenskir læknar leiti til útlanda þar sem þeim býðust betri kjör.“

Því miður virðist svo sem þessi varnaðarorð séu nú komin fram, því að víða gengur illa að manna stöður lækna. Það kann að hafa villt um fyrir ráðherranum (Álfheiði Ingadóttur. Innsk. blm.) að Sjúkratryggingar í góðri samvinnu við ráðuneytið náðu allt frá vorinu 2009 miklum sparnaði í útgjöldum vegna lyfjakostnaðar með því að binda niðurgreiðslur við ódýrasta lyfið í hverjum lyfjaflokki. Því miður finnast engir samheilalæknar sem hægt er að leita til í því skyni að draga úr útgjöldum.“

Benedikt Jóhannesson: Ráðherra í framúrkeyrslu. Fréttablaðið 14. september 2010

„Erfitt verður að fylla þetta stóra skarð ef efnahagskreppan hangir yfir okkur næstu ár,“ segir Þorbjörn Jónsson formaður læknaráðs LSH.

hæri. Undirmönnun unglækna á Landspítalanum gerir ástandið enn verra. Það þarf ákveðinn fjölda handa til að vinna verkin og manna vinnupósta allan sólarhringinn. Í þessu samhengi má hafa í huga að fyrirhugaður niðurskurður á framlögum til sjálfstætt starfandi sérfræðilækna mun auka álagið á spítalann og gera ástandið enn verra.”

Í framhaldi af þessum orðum Þorbjarnar er eðlilegt að spyrja hvað það sé eiginlega sem haldi íslenskum læknum á landinu yfirhöfuð.

„Það er von að spurt sé. Það sem blasir við læknum sem hyggjast flytjast heim til Íslands í dag er eftirfarandi: Launin eru verulega lægri en í nágrennalöndunum. Vinnutíminn og vinnuálagið er mun meira hér. Íslenskir læknar eru iðulega starfandi við góð háskólasjúkrahús erlendis sem eru vel mönnuð og vaktabyrðin því hófleg. Ungt fólk með börn hefur þetta í huga þegar það veltir því fyrir sér að flytjast heim. Þá má líka setja spurningamerki við atvinnuöryggi, því niðurskurður á Landspítalanum hefur verið árviss viðburður mörg undanfarin ár. Hann var byrjaður þar löngu fyrir kreppu. Á fyrri hluta þessa árs fækkaði til

að mynda stöðugildum lækna á Landspítalanum um meira en 20 og eflaust verður haldið áfram á sömu braut næstu ár. Það er því eðlilegt að fólk velti fyrir sér atvinnuöryggi þegar hugsað er til þess að flytjast heim. Er ekki líklegt að sá sem kom síðastur til starfa verði látinn fara fyrstur? Læknar vilja ekki leggja slíka óvissu á fjölskyldur sínar, ef þeir búa nú þegar við góð kjör, spennandi vinnustað og öruggar aðstæður.”

Höfðað til þjóðerniskenndar

Það sem hingað til hefur dregið lækna heim er hin ramma taug Íslendingans og ráðamenn í heilbrigðismálum hafa í raun ekki haft nein önnur rök í málinu en að höfða til þjóðerniskenndar og þegnskyldu íslenskra lækna þegar biðlað er til þeirra að koma heim eða fara ekki utan. Aðrar lausnir virðast hreinlega ekki vera í boði af hálfu stjórnvalda.

„Oftast eru það fjölskyldan, foreldrar, maki og börn sem sækja á um að flytjast heim. Það er fátt annað við núverandi aðstæður sem dregur lækna til landsins.”

Þorbjörn bendir að lokum á að undirmönnun og lítil viðbrögð við auglýstum stöðum sé ekki einskorðað við Landspítalann. „Í sumar voru auglýstar sex stöður heilsugæslulækna á Vesturlandi en aðeins einn læknir mun hafa sótt um. Ástandið mun einungis versna ef yfirvöld heilbrigðismála, samtök lækna og Landspítalinn ná ekki að snúa þessari óheillaþróun við.”

„Fjöreggið liggur ekki í tíu verklitlum sjúkrahúsum, heldur í því að geta átt a.m.k. einn fullkominn, þróaðan spítala, þar sem við getum fengið nýjustu þekkingu og notið kunnáttu í læknavísindum. Nú erum við að glutra því niður og missa afar hæfa lækna til útlanda.”

Þröstur Ólafsson: Glötum ekki fjöregginu. Fréttablaðið 15. september 2010